

Raport nr 12/2008

dotyczący najważniejszych doniesień z zakresu HIV/AIDS, które ukazały się w prasie w grudniu 2008 roku

WPROWADZENIE

Grudzień był rekordowym miesiącem pod względem liczby publikacji na temat HIV/AIDS, które ukazały się w polskiej prasie. W 96 tytułach ukazały się 232 publikacje poruszające różne aspekty HIV/AIDS. Tak duża liczba doniesień i tytułów, w których były zamieszczone, wynika z obchodzonego w tym miesiącu Światowego Dnia AIDS i podsumowania pierwszej części kampanii „Wróć bez HIV”.

Najwięcej na ten temat pisano w pierwszych dniach grudnia. W krótkich wycinkach w prasie lokalnej i ogólnopolskiej przedstawiano wydarzenia związane z obchodami tego dnia, pokazując jaki miały przebieg w różnych miejscowościach na terenie całego kraju.

Jak co roku Światowy Dzień AIDS stał się także okazją do bliższego przyjrzenia się problemowi, stąd większe niż w innych miesiącach roku zainteresowanie tą tematyką. Piszący na łamach dzienników, tygodników i miesięczników przedstawiali sytuację epidemiologiczną w Polsce i na świecie i starali się dostarczyć wiedzę na temat HIV i sposobów uniknięcia zakażenia. Podawano też informacje o tym, gdzie bezpłatnie można wykonać test w kierunku HIV na terenie kraju, a zaproszeni goście – eksperci w dziedzinie HIV/AIDS, odpowiadali na pytania.

Warto podkreślić, że w grudniowej prasie znalazły się ciekawe artykuły naukowe na temat budowy wirusa i mechanizmów jego przenoszenia. Dwóch znakomych badaczy wirusa, David Watkins i Mario Stevenson, na łamach *Scientific American* (przedruk: Świat Nauki) starali się odpowiedzieć na dwa nurtujące od lat pytania: czy możliwe jest wynalezienie skutecznej szczepionki przeciwko HIV oraz czy AIDS w ogóle można wyleczyć. Ze względu na obszerność materiału, w raporcie przedstawiono tylko najważniejsze wnioski wypływające z rozważań autorów.

Uwagę zwracają też reportaże przedstawiające życie ludzi w miejscach, gdzie epidemia AIDS osiągnęła już potężne rozmiary. Warto więc zapoznać się z życiem tybetańskich uchodźców, którzy swoją ziemię obiecaną znaleźli w Nepalu na płaskowyżu Dhorpata (szacuje się, że w Nepalu jest 72 tys. zakażonych HIV, rząd tego kraju dysponuje

danymi, według których jest ich 10 tys.)¹, z opowiadaniem o monarchii absolutnej i „pomysłach” panującego tam władcy, który stwierdził „że wszyscy zakażeni wirusem HIV powinny zostać wysterylizowani i oznaczeni”. Dodajmy, że autorka reportażu jest wolontariuszką, pracuje w Mbabane, stolicy Suazi - kraju, nie bez przyczyny nazwanego „królestwem wirusa”, gdzie blisko 60% mieszkańców zakażonych jest HIV². Przedstawiono też dramaty osób żyjących z HIV w Rosji, pozbawionych możliwości w miarę godnego życia.³

Wśród grudniowej prasy znalazły się też takie publikacje, które w sposób bezpośredni nie dotyczyły problematyki HIV/AIDS, poruszały ją tylko na marginesie innych omawianych tematów. Wiele informacji w tym miesiącu dotyczyło tematów omawianych już wcześniej (nagroda Nobla dla odkrywców HIV, ogromne znaczenie wykonania testu na obecność wirusa HIV dla ciężarnych kobiet i korzyści z tym związane).

Należy po raz kolejny zwrócić uwagę na słownictwo, którym posługują się dziennikarze. Pomimo że coraz więcej mówi się o tym w środkach masowego przekazu, terminologia ta wciąż daleka jest od poprawnej i obowiązującej. I w tym miesiącu dało się to zauważyć. Dalej funkcjonuje termin „zarażony” zamiast „zakażony”, „nosiciel” zamiast „żyjący z HIV” czy też pejoratywne określenie HIV jako „dżumy XXI wieku”. Oczywiście były też teksty, w których używano prawidłowych sformułowań obowiązujących w terminologii HIV/AIDS, ale ilość tych niepoprawnych językowo znacznie je przewyższyła.

Tabela 1. Tytuły gazet i czasopism publikujących więcej niż trzy informacje na temat HIV/AIDS w grudniu 2008 roku

Miejsce	Tytuł	Ilość publikacji
1.	Polska*	28
2.	Gazeta Wyborcza*	27
3.	Dziennik	11
4.	Rzeczpospolita	7
5.	Kurier Szczeciński	5
6.	Polityka	4
7.	Newsweek	4
8.	Echo Dnia	4
9.	Express Bydgoski	4
10.	Gazeta Słupecka	4

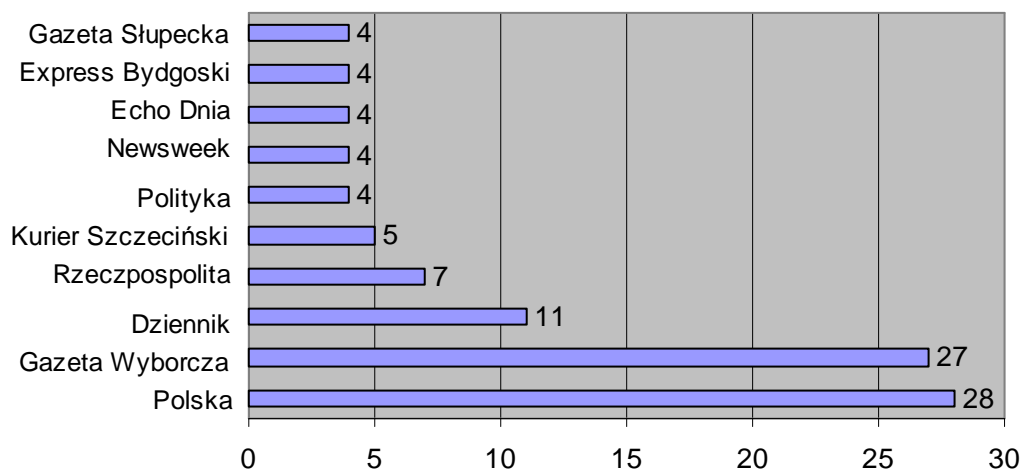
* zestawienie obejmuje lokalne wydania *Gazety Wyborczej* i *dziennika Polska*

Wykres 1. Ranking gazet i czasopism zawierających więcej niż trzy publikacje na temat HIV/AIDS w grudniu 2008 roku

¹ Bartek Dobroch. *Malutki kawalek Tybetu*. Polityka z dnia 13.12.2008 r.

² Weronika Szawarska. *Królestwo wirusa*. Polityka z dnia 06.12.2008 r.

³ Jacek Hugo- Bader. *Czarna kropeczka zamiast źrenic*. Gazeta Wyborcza z dnia 01.12.2008 r.

ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS

1 grudnia już po raz dwudziesty obchodzony jest na świecie jako Dzień AIDS. Powstanie Światowego Dnia AIDS zaproponowano na Światowym Szczycie Ministrów Zdrowia na temat AIDS, który odbył się w styczniu 1988 roku w Londynie. Przychylając się do wniosku Światowej Organizacji Zdrowia złożonego na 38. sesji plenarnej Zgromadzenia Ogólnego ustalono, że Światowy Dzień AIDS będzie obchodzony 1 grudnia. Dzień ten ma zwrócić uwagę społeczeństwa na walkę z AIDS i na konieczność pomocy osobom żyjącym z HIV/AIDS oraz ich bliskim. Od tamtej pory w tym dniu ludzie szczególnie solidaryzują się z chorymi, tak często dyskryminowanymi społecznie.

Idea czerwonej wstążeczki, symbolu solidarności z zakażonymi HIV i chorymi na AIDS, powstała w 1991 roku. Wstążeczka jest w kształcie odwróconej litery V (odwróconej dlatego, że nad epidemią nie odniesiono jeszcze zwycięstwa). Symbol został wymyślony przez członków Visual AIDS – zrzeszającej artystów organizacji charytatywnej działającej w Nowym Jorku. Celem grupy było zachęcenie do upamiętnienia zmarłych i umierających kolegów z powodu AIDS oraz popularyzowanie wiedzy na temat HIV.

W tym roku uwaga organizatorów skupiała się na ukazaniu rozbieżności pomiędzy deklarowanymi zobowiązaniami, które podjęto, aby zatrzymać rozprzestrzenianie się AIDS, a konkretnymi działaniami wprowadzanymi w życie. Dotyczy to w szczególności krajów najbardziej zagrożonych. Do największej liczby nowych zakażeń na świecie dochodzi w krajach afrykańskich. W niektórych z nich odsetek osób żyjących z HIV przekroczył 40%. Pandemia AIDS powoduje tam m.in. wyraźny spadek długości życia, nawet do poziomu 35 lat. Do regionów o największej dynamice zakażeń należy też Europa Wschodnia, przede wszystkim obszar Federacji Rosyjskiej, Ukrainy i państw bałtyckich.

Zdaniem Światowej Organizacji Zdrowia głównej nadziei w walce z AIDS należy upatrywać w sprawnej diagnostyce i szybkiej terapii obecnie dostępnymi lekami. Mogłoby to zmniejszyć liczbę zakażeń nawet o 95% w ciągu dekady.

Z okazji Światowego Dnia AIDS na całym świecie odbyły się koncerty, wystawy i inne imprezy mające na celu popularyzację wiedzy na temat HIV/AIDS i działań profilaktycznych prowadzonych na polu walki z HIV/AIDS. Inicjatywę poparły i firmowały swoim nazwiskiem wybitne osobistości świata muzyki, filmu, sportu i polityki. W Nowym Jorku za sprawą fundacji Eltona Johna, Madison Square Park był areną uroczystego otwarcia „A Diamond is Forever Unbreakable Kiss Mistletoe Installation”, w którym udział wzięła m.in. Penelope Cruz. Piłkarze Barcelony wzięli udział w kampanii reklamowej, której celem było zebranie funduszy dla dzieci żyjących na terenach szczególnie zagrożonych zakażeniem HIV.

Obchody Światowego Dnia AIDS w Polsce

Z wypowiedzi specjalistów wynika jedno: albo Polacy o AIDS sporo wiedzą, ale wiedzy tej nie stosują w życiu codziennym, albo nadal za mało wiedzą o HIV i AIDS i zainteresowanie tym tematem wzmagają się głównie, kiedy obchodzony jest Światowy Dzień AIDS.

Specjaliści twierdzą, że wiedza ta jest u nas wciąż bardzo niska, dlatego należy podejmować jak najwięcej działań profilaktycznych, aby uzmysłowić społeczeństwu ryzyko zagrożenia, jakie niesie ze sobą HIV, a tym samym ograniczyć liczbę zakażeń.

Dane epidemiologiczne dotyczące zachorowań w Polsce (lata 1985-2008)

- 11.901 zarejestrowanych zakażeń ogółem
- 5.453 zakażonych w związku z używaniem narkotyków drogą dożylną
- 2.130 zachorowań na AIDS
- 940 zgonów
- 80% zakażonych nie wie, w jaki sposób doszło do zakażenia, w większości krajów europejskich ta liczba wynosi 10-15%
- co roku wykrywanych jest 550-750 nowych przypadków zakażeń
- zaledwie 5% z budżetu państwa przeznaczonych na walkę z AIDS wydawanych jest na profilaktykę.

Kto się bada na HIV?

- studenci – 24%
- specjaliści, przedstawiciele wolnych zawodów – 22%
- bezrobotni – 11%
- osoby wolne – 70%
- osoby w związku małżeńskim – 17%
- osoby w niezalegalizowanych związkach heteroseksualnych – 84%

Główne powody, dla których badani decydują się na test:

- ryzykowne zachowania seksualne (41%)
- seks bez zabezpieczeń (28%)
- wejście w nowy związek (5,6%)
- do połowy zakażeń dochodzi wśród osób w wieku 20-29 lat (49%)
- co czwarta osoba zakażona jest między 30. a 39. rokiem życia

Polska jako pierwszy kraj w Europie Środkowo-Wschodniej wprowadziła bezpłatne leczenie antyretrowirusowe, testy i szczepienia dla pacjentów żyjących z HIV/AIDS.⁴

P i ł a

Powiatowe obchody Światowego Dnia AIDS odbyły się w sali widowiskowej pilskiego Domu Kultury. Organizatorem spotkania był Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Pile. Tego dnia edukowano z zakresu profilaktyki HIV/AIDS, podsumowano także konkursy dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na komiks i plakat związany z tematyką HIV/AIDS. Pierwsze miejsce w kategorii komiks zajęła uczennica Gimnazjum Salezjańskiego w Pile, Sara Angowska. Konkurs „Nie daj szansy AIDS”, w ramach którego uczniowie mieli wykonać plakat o profilaktyce HIV/AIDS, nawiązujący do hasła tegorocznej kampanii „Wróć bez HIV”, wygrał Wojciech Płaczek reprezentujący Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Łobżenicy.

Na spotkaniu wiele mówiono na temat zagrożeń, jakie niosą ze sobą ryzykowne zachowania seksualne, które obecnie są główną przyczyną zakażeń HIV oraz młodego wieku osób zakażonych emigrujących z kraju w celach zarobkowych lub turystycznych. Nawiązano w ten sposób do głównych celów kampanii „Wróć bez HIV”, wyjaśniając jednocześnie jej

---

⁴ Materiał o Światowym Dniu AIDS powstał w oparciu o: Grzegorz Budynek. *Światowy dzień walki z AIDS*. Metro z dnia 01.12.2008 r., *Gwiazdy przeciwko AIDS*. Warszawska Gazeta z dnia 05.12.2008 r., Klara Klinger. *Zakażenie HIV to nie koniec świata. Można z tym żyć*. Dziennik z dnia 01.12.2008 r., Katarzyna Świerczyńska. *HIV oznacza wykluczenie*. Dziennik z dnia 01.12.2008 r. i inne (zob.: Spis publikacji)

główne założenia i wybór adresata. Podczas konferencji przedstawiono dane epidemiologiczne dotyczące zachorowań w Polsce, a na koniec poinformowano, gdzie na terenie miasta i województwa można wykonać badania w kierunku HIV.⁵

Garwolin

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Garwolinie zorganizowała konferencję prasową, na której dyrektor stacji mówiła o okolicznościach, w których dochodzi do zakażenia, o profilaktyce i walce z chorobą. Pani dyrektor przybliżyła uczestnikom cele i zadania kampanii „Wróć bez HIV” i w tym kontekście przedstawiła działania profilaktyczne podejmowane przez garwolińską stację, które polegają przede wszystkim na prowadzeniu szerokiej kampanii społecznej propagującej wiedzę na temat wprowadzenia do organizmu wirusa HIV, jak również zmniejszania skutków objawowych choroby AIDS. Wiedza na temat HIV/AIDS rozpowszechniana jest także wśród młodzieży. Do szkół dostarczane są pisma i ulotki informujące o wirusie i chorobie oraz organizowane są szkolenia dla nauczycieli, pedagogów i pielęgniarek szkolnych, którzy odpowiedzialni są za dostarczanie wiedzy na temat zagrożeń związanych z HIV/AIDS.⁶

Słupca

Obchody Światowego Dnia AIDS w Słupcy stały się okazją do podsumowania trwającej od lipca kampanii „Wróć bez HIV”. Na spotkaniu tegoroczną kampanię społeczną przybliżył zgromadzonym powiatowy inspektor sanitarny Słupcy. Omówiono także działania podejmowane w ramach kampanii i uhonorowano laureatów VIII Powiatowej Olimpiady Wiedzy o AIDS. Uroczystość zakończyło przedstawienie teatralne „Droga donikąd” przygotowane przez młodzież słupskiego gimnazjum.⁷

Zagórow (powiat słupecki)

Światowy Dzień AIDS obchodzono w zagórskim Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych. Aby przybliżyć problematykę, w szkole została przeprowadzona akcja plakatowa dotycząca tematyki HIV/AIDS. Szkolni liderzy zdrowia wygłosili kilkunastominutową pogadankę na temat, jak uniknąć zakażenia i gdzie szukać pomocy. Przedstawiono także wyniki przeprowadzonego na ten temat miesiąc wcześniej konkursu, którego finalistki

---

⁵ Zob.: Dominika Łoboda. *AIDS nie zna granic*. Tygodnik nowy z dnia 09.12.2008 r.

⁶ Andrzej Ciosek. *Dzień walki z AIDS*. Życie Siedleckie z dnia 12.12.2008 r.

⁷ Matra Białecka. *Podsumowanie tegorocznej kampanii*. Gazeta Słupecka z dnia 09.12.2008 r.

reprezentowały szkołę w konkursie powiatowym. Nauczyciele i uczniowie przypięli do ubrań czerwoną wstążeczkę.⁸

Skierniewice

W Skierniewicach Światowy Dzień Walki z AIDS połączony był z podsumowaniem rocznych działań samorządu na rzecz przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi. Głównym punktem była impreza artystyczna, podczas której młodzież skierniewickich szkół zaprezentowała przygotowane przez siebie programy. Rozstrzygnięto także dwa konkursy profilaktyczne: na najlepsze logo na koszulce, najlepszy plakat oraz prezentację multimedialną. Teatr z Łodzi wystawił spektakl „Drzazgi”, a duet „Tu i teraz” w słowno-muzycznym programie „Dopóki Masz Wybór” starał się uświadomić młodym ludziom, jakie ryzyko wiąże się z sięganiem po alkohol i narkotyki.⁹

Nowy Tomyśl

Obchody tego dnia w Nowym Tomyślu przygotowane zostały przez pracownika ds. oświaty zdrowotnej i ochronny zdrowia oraz młodzieżowych liderów zdrowia z Zespołu Szkół nr 2 w Nowym Tomyślu. Impreza rozpoczęła się od przedstawienia historii Światowego Dnia AIDS. Następnie przedstawiono prezentacje multimedialne przygotowane przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu grodzkiego i nowotomyskiego, które powstały w ramach zeszłorocznej kampanii „W życiu jak w tańcu, każdy krok ma znaczenie” i związanego z nią konkursu pod tym hasłem. Uczestnicy spotkania wysłuchali także historii chłopaka zakażonego wirusem HIV na podstawie książki „AIDS – historie prawdziwe”.

W dalszej części spotkania ogłoszone zostały wyniki Olimpiady Wiedzy o Zakażeniach Wirusem HIV i Chorobie AIDS, która w tym roku przebiegała pod hasłem „Czy wiesz wszystko o HIV/AIDS?” oraz podsumowano konkurs plastyczny na projekt naszywki na koszulkę „Wróć bez HIV”. Na zakończenie wszyscy obejrzeni film edukacyjny „Historia z życia: Miało być inaczej” oraz „Życ z HIV”.¹⁰

Konin

Obchodom Światowego Dnia AIDS, który odbył się w Zespole Szkół im. Mikołaja Kopernika w Koninie, towarzyszył happening, konkurs wiedzy o HIV i AIDS, film i prezentacje

---

⁸ *Czerwona wstążeczka*. Gazeta Słupecka z dnia 09.12.2008 r.

⁹ Joanna Młynarczyk. *Życie to jedyna wartość*. Głos Skierniewicki z dnia 11.12.2008 r.

¹⁰ Marzena Matusiak. *Światowy Dzień AIDS. Dzień Nowotomysko –Grodziski* z dnia 09.12.2008 r.

multimedialne. Uczniowie na znak solidarności z ludźmi żyjącymi z HIV i AIDS, ich rodzinami i przyjaciółmi przypięli do ubrań czerwone wstążeczki.¹¹

K o ł o

Kolska młodzież włączyła się w obchody tego dnia, organizując po raz drugi marsz będący symbolem solidarności i zrozumienia dla chorych i zakażonych. Sprzed budynku Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Wielkiego delegacje kolskich placówek oświatowych pod opieką wychowawców przeszły pod budynek starostwa powiatowego, po drodze rozdając przechodniom ulotki z informacjami o profilaktyce HIV. Po zakończeniu marszu w sali konferencyjnej odbyła się Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS, której patronowali Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kole, Starostwo Powiatowe oraz zarząd Rejonowy PCK. Pierwsze miejsce zajęły uczennice Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Kłodawie.¹²

Ś r e m

Finał Powiatowej Olimpiady Wiedzy o HIV/AIDS odbył się 1 grudnia. W olimpiadzie wzięło udział ponad 2 tys. uczniów z siedmiu gimnazjów i czterech szkół ponadgimnazjalnych. Do finału przeszło 7 uczniów. Pierwsze miejsce w grupie gimnazjalistów zajęła Ewelina Troszyńska, w drugiej kategorii wiekowej najlepsza okazała się Olga Banaszak.¹³

L e s z n o

1 grudnia w szkołach odbywały się tematyczne apele, a na leszczyńskim rynku przez półtorej godziny dyżurowali pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lesznie. Zorganizowano tam punkt informacyjny, gdzie z pomocą młodzieżowych liderów zdrowia z Zespołu Szkół Ochrony Środowiska rozdawano materiały informacyjne na temat AIDS i rozmawiano z przechodniami.¹⁴

Ł ó d ź

Marszałek województwa łódzkiego z okazji Światowego Dnia AIDS zwołał konferencję poświęconą problematyce AIDS. W Pałacu Młodzieży specjaliści z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej rozmawiali z młodzieżą gimnazjalną na temat choroby.

---

¹¹ *Z czerwonymi wstążeczkami*. Przegląd Koniński z dnia 09.12.2008 r.

¹² *Wróć bez HIV*. Przegląd Kolski z 09.12.2008 r.

¹³ Małgorzata Stróżyk. *O AIDS mają uczyć kolegów*. Tygodnik Śremski z dnia 05.12.2008 r.

¹⁴ *Lepiej wiedzieć niż chorować*. Panorama Leszczyńska z dnia 04.12.2008 r.

Stowarzyszenie „Manko” razem z Uniwersytetem Łódzkim i Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną ruszyło w Łodzi z kampanią „ryzyKOchania”. Do akcji przyłączyli się sławni polscy projektanci, którzy zaprojektowali na tę okazję T-shirty. Swoją koszulkę wymyślił duet Paprocki & Brzozowski oraz Viola Śmiechowicz i Dawid Woliński.¹⁵

T o r u ń

Z okazji Światowego Dnia AIDS w klubie „Od Nowa” odbył się koncert charytatywny, którego gwiazdą był zespół TSA. Stowarzyszenie „Razem” na znak solidarności z chorymi i zakażonymi zorganizowało happening.¹⁶

Ś w i d n i c a

W ramach obchodów Światowego Dnia AIDS Młodzieżowy Dom Kultury w Świdnicy już po raz dziewiąty zorganizował imprezę „Rock przeciw AIDS”. W trakcie imprezy odbył się happening uliczny, konkurs na krótką formą wypowiedzi poetyckiej, rozstrzygnięcie konkursu na plakat o tematyce HIV/AIDS, ocena przygotowanych prezentacji multimedialnych o problemie HIV/AIDS, konkurs „Dbam o zdrowie – HIV/AIDS”. Na zakończenie odbył się koncert „Rock przeciw AIDS”.¹⁷

B y d o s z c z

Tegoroczne obchody Światowego Dnia Walki z AIDS w Bydgoszczy odbyły się na Starym Rynku. Przeprowadzili je studenci medycyny z bydgoskiego oddziału Międzynarodowego Stowarzyszenia Studentów Medycyny IFMSA-Poland. Zorganizowali punkt informacyjny, gdzie każdy mógł się dowiedzieć, jakie są główne drogi zakażenia wirusem HIV, co robić, aby nie zostać zakażonym, gdzie można zrobić testy na obecność wirusa HIV. Medycy odpowiadali też na wiele innych pytań interesujących przechodniów i rozdawali im czerwone wstążeczki jako symbol solidarności z chorymi. O 17.30 zapłonęła specjalnie przygotowana wstążeczka, którą uczczono pamięć tych, którzy odeszli. Wieczorem natomiast studenci w lokalnych klubach rozdawali ulotki, informatory i prezerwatywy, a zachęcając jednocześnie do unikania ryzykownych zachowań.¹⁸

---

¹⁵ Światowy dzień walki z AIDS. Polska – Dziennik Łódzki z dnia 01.12.2008 r., Szrejner Magda. *Moda walczy z HIV*. Polska - Dziennik Łódzki z dnia 02.12.2008 r.

¹⁶ *Zapowiedzi*. Gazeta Wyborcza- Toruń z dnia 01.12.2008 r.

¹⁷ *Żyj zdrowo!* Wiadomości Świdnickie z dnia 01.12.2008 r.

¹⁸ *Czerwone wstążeczki*. Gazeta Pomorska z dnia 01.12.2008 r., *Wstążeczka ze zniczy rozbłysła na Starym Rynku*. Gazeta Wyborcza- Bydgoszcz z dnia 02.12.2008 r., *Uczcili pamięć ofiar HIV*. Gazeta Pomorska z dnia 02.12.2008 r., *Nieśli wiedzę o HIV*. Express Bydgoski z dnia 02.12.2008 r.

Elbląg

W Elblągu członkowie Stowarzyszenia Młodzi Socjaliści na pasażu przy ul. Hetmańskiej rozdawali czerwone wstążeczki – symbol solidarności z chorymi.¹⁹

Wrocław

Młodzi ludzie z trzech organizacji pozarządowych (Młodzi Socjaliści, Stowarzyszenie Socjaldemokracji Polskiej oraz Kampania Przeciwko Homofobii - Młodzi) upamiętnili ofiary AIDS na wrocławskim Rynku, przygotowując 70 balonów z wypisanymi imionami. Dokładnie tyle osób zmarło na AIDS w ubiegłym roku, jedna trzecia z nich pochodziła z Dolnego Śląska – wyjaśniła liczbę balonów jedna z organizatorek. Przedstawiciele organizacji rozdawali także ulotki informujące o sposobach zapobiegania zakażeniu wirusem HIV, do każdej dołączona była prezerwatywa.²⁰

Szczecin

Z okazji Światowego Dnia Walki z AIDS w Szczecinie zorganizowano III Forum Młodzieżowe HIV/AIDS 2008. Na spotkaniu rozmawiano m.in. o tym, jak ograniczyć ryzyko zakażenia HIV i jak walczyć ze stereotypami na temat AIDS.

Na spotkaniu podsumowano także unijny program „Bordnet”, który ma na celu rozpowszechnianie wiedzy na temat HIV/AIDS. W ramach projektu młodzież z województwa zachodniopomorskiego i Meklemburgii dowiaduje się o zagrożeniach i o tym, jak się przed nimi uchronić. W ramach działalności profilaktycznej prowadzone są też szkolenia dla nauczycieli. Na konferencji oprócz wykładów odbywały się też warsztaty pierwszej pomocy i rozstrzygnięcie konkursu na najlepszy amatorski film.

W bibliotece Wyższej Szkoły Humanistycznej odbyła się debata poświęcona medycznemu i społecznemu aspektom HIV/AIDS i narkomanii.²¹

Kalisz

Uczniowie kaliskich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych 1 grudnia zebrali się przed kaliskim ratuszem, aby zmanifestować solidarność z osobami dotkniętymi HIV/AIDS. Do

---

¹⁹ *Światowy Dzień Walki z AIDS po elbląsku*. Dziennik Elbląski z dnia 02.12.2008 r.

²⁰ *Rozdawali ulotki i prezerwatywy*. Polska – Gazeta Wrocławska z dnia 01.12.2008 r.

²¹ *Polacy i Niemcy dyskutowali o AIDS*. Gazeta Wyborcza – Szczecin z dnia 02.12.2008 r.

młodych kaliszian dołączyli ich rówieśnicy ze Stawiszyna i Marchwacza. Wraz z młodzieżą w happeningu uczestniczył także prezydent miasta i przedstawiciele samorządu.

W południe uczestnicy manifestacji przemaszerowali wokół ratusza, niosąc transparenty z hasłami przypominającymi o zagrożeniu, jakie niesie ze sobą HIV. Na znak solidarności z chorymi młodzież ułożyła na Głównym Rynku symboliczną wstęgę z czerwonych zniczy.

Happening był także okazją do rozdania wyróżnień – wyróżniono siedmioro szkolnych liderów zdrowia propagujących wśród swoich rówieśników ideę honorowego krwiodawstwa oraz zdrowia i bezpiecznego stylu życia. W trakcie spotkania mówiono o konieczności stosowania profilaktyki, dzięki której można zminimalizować ryzyko zakażenia.²²

Z i e l o n a G ó r a

Na zielonogórskim deptaku zebrała się młodzież i zapaliła wstążkę solidarności z płonących zniczy. Był to jeden z punktów obchodzonego Światowego Dnia Walki z AIDS przygotowanego przez Towarzystwo Rozwoju Rodziny, Zespół Szkół Zawodowych PBO, Kombinat Kultury, Polski Czerwony Krzyż, Szkolne Koło Ratowników. Wolontariusze przypinali przechodniom czerwone wstążki, rozdawali ulotki, książeczki i zakładki, których treść dotyczyła HIV/AIDS.²³

K r a k ó w

W Krakowie działacze ze Stowarzyszenia Młoda Socjaldemokracja przygotowali happening. W jego ramach odbyła się manifestacja, podczas której rozdawano przechodniom ulotki z prezerwatywami. Organizatorzy podkreślali, że takimi akcjami chcą zaprotestować „przeciw działaniom i decyzjom polityków, które przyczyniają się do rozprzestrzeniania się AIDS.”²⁴

KAMPANIA „WRÓC BEZ HIV”

Lokalne echa kampanii

K r a p k o w i c e

W ramach trwającej kampanii „Wróć bez HIV” w Krapkowicach po raz szósty odbyła się Powiatowa Olimpiada Wiedzy o AIDS. W kategorii gimnazjalnej przyznano trzy pierwsze

---

²² Daria Kubiak. *Uczniowie solidarni z chorymi na AIDS*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 02.12.2008 r.

²³ *Nie bójmy się wiedzy*. Gazeta Lubuska z dnia 02.12.2008 r.

²⁴ *Krakowski happening z okazji Międzynarodowego Dnia Walki z AIDS*. Polska – Gazeta Krakowska z dnia 02.12.2008 r.

miejsca – zdobyli je uczniowie z gimnazjów w Krapkowicach, Zdzeszowicach i Gogolinie. Wśród licealistów najlepsi okazali się uczniowie z Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Zdzeszowicach (Kamil Dolaciński) oraz z Zespołu Szkół im. Jana Kilińskiego w Krapkowicach (Irmina Andrzejczak).²⁵

G o s t y ń

200 osób – uczniów, nauczycieli, pedagogów i pielęgniarek szkolnych z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych powiatu gostyńskiego – wzięło udział w VII Powiatowej Konferencji poświęconej problemowi HIV/AIDS. Konferencja została przeprowadzona pod hasłem ogólnopolskiej kampanii społecznej „Wróć bez HIV”.²⁶

S ł u p c a

W kampanię na terenie Słupcy włączyła się tutejsza Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. W ramach akcji w okresie wakacyjnym prowadzono m.in. dystrybucję ulotek i plakatów do miejsc letniego wypoczynku, organizowano szkolenia młodzieżowych liderów zdrowia. Tytuł ten uprawnia do edukacji rówieśników oraz prowadzenia działań na terenie szkoły w zakresie profilaktyki HIV/AIDS. Uczniowie szkół gimnazjalnych brali udział w konkursie na komiks „HIV/AIDS nie zna granic”. Odbyła się także VIII Powiatowa Olimpiada Wiedzy o AIDS. Wzięło w niej udział 29 uczniów z 10 gimnazjów i 5 szkół ponadgimnazjalnych. Najlepszymi okazali się Piotr Hekwert (LO Słupca) i Krzysztof Piesiała (Gimnazjum Strzałkowo).²⁷

K o ł o

W grudniu podsumowano kampanię edukacyjną prowadzoną od początku lipca „Wróć bez HIV”. W ramach projektu „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia” przeprowadzone zostało szkolenie, którego celem było przygotowanie uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych do dzielenia się wiedzą z rówieśnikami. W warsztatach uczestniczyło 14 uczniów z 5 szkół ponagimnazjalnych.²⁸

---

²⁵ *Młodzież o HIV i AIDS*. Nowa Trybuna Opolska z dnia 17.12. 2008 r.

²⁶ *Więcej wiedzy na temat zagrożeń*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 17.12.2008 r.

²⁷ Marta Białecka. *Podsumowanie tegorocznej kampanii*. Gazeta Słupecka z dnia 09.12.2008 r.

²⁸ *Wróć bez HIV*. Przegląd Kolski z dnia 09.12.2008 r.

Sokołów Podlaski

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sokołowie Podlaskim zaprosiła uczniów do udziału w III Powiatowym Przeglądzie Sztuk Teatralnych „Porozmawiajmy o AIDS”. Impreza odbyła się w sokołowskim Domu Kultury, wzięło w niej udział siedem szkół: Publiczne Gimnazjum nr 1 w Sokołowie Podlaskim, Publiczne Gimnazjum w Kosowie Lackim, Zespół Szkół w Jabłonie Lackiej, Zespół Oświatowy w Grochowie, I Liceum Ogólnokształcące w Sokołowie Podlaskim, Salezjańskie Gimnazjum w Sokołowie Podlaskim i Publiczne Liceum Ogólnokształcące w Kosowie Lackim. I miejsce otrzymała młodzież z I Liceum Ogólnokształcącego Sokołowie Podlaskim za sztukę „W szponach kormorana”, drugie przyznano sztuce „Taniec ze śmiercią”, wystawionej przez uczniów Publicznego Gimnazjum w Kosowie Lackim, a trzecie przypadło młodzieży z Salezjańskiego Gimnazjum w Sokołowie Podlaskim za spektakl „Czy wiesz, co robię?”²⁹

Sosnowiec

Sosnowiecka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna zorganizowała konkurs pod hasłem „HIV i AIDS nie zna granic – może dotyczyć także ciebie”. Przygotowano test składający się z 40 pytań sprawdzających wiedzę uczniów na temat zakażenia i choroby. Do testu przystąpiło 33 uczniów z klas drugich 17 szkół ponadgimnazjalnych z Sosnowca. Uczniowie byli tak dobrze przygotowani, że oceniający musieli zorganizować dogrywkę. Pierwsze i drugie miejsce zajęli uczniowie IV Liceum Ogólnokształcącego im. Staszica, trzecie przypadło uczennicy VI LO im. Korczaka.³⁰

Jarocin

W ramach kampanii „Wróć bez HIV” PSSE w Jarocinie zorganizowała konkurs plastyczny pod hasłem „HIV/AIDS nie zna granic”. Starszy asystent ds. oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w jarocińskiej stacji mówi, że celem konkursu było uświadomienie młodzieży, że HIV może dotyczyć każdego, wskazanie sposobów ochrony przed zakażeniem HIV, zachęcenie do bezpiecznych zachowań. Zdaniem jurorów najlepszą pracę wykonał Dominik Mettler z Gimnazjum nr 1 w Jarocinie.

Dodatkowo w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Jarocinie realizowany jest projekt edukacyjny „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra HIV”. Przeprowadzono szkolenie 15-osobowej grupy młodzieży, którego celem było przekazanie aktualnej wiedzy na

---

²⁹ Bożena Gontarz. *Niosą ważne przesłanie*. Życie Siedleckie z dnia 05.12.2008 r.

³⁰ Reńca Sebastian. *Wszystko o HIV/AIDS*. Dziennik Zachodni – Sosnowiec z dnia 05.12.2008 r.

temat HIV/AIDS. Przeprowadzono także wśród uczniów klas pierwszych Gimnazjum nr 1 zajęcia warsztatowe „AIDS – choroba, której nie należy się bać, lecz dużo o niej wiedzieć”.³¹

EPIDEMIOLOGIA

Nowe odkrycie amerykańskich naukowców

Naukowcy z Uniwersytetu Northwestern w Chicago podczas spotkania Amerykańskiego Towarzystwa Biologii Komórki w San Francisco, ogłosili, że wirusowi HIV potrzeba zaledwie kilka godzin, aby przedostać się przez całkiem zdrową błonę śluzową i dotrzeć do miejsca, w którym może atakować swój główny cel – komórki odpornościowe. Tym samym obalili pogląd, który do tej pory dla wielu ekspertów zajmujących się HIV/AIDS, stanowił „dogmat”. Przez 25 lat bowiem uważano, że wirus sam, „o własnych siłach”, nie jest w stanie przedostać się przez zdrową, nieuszkodzoną błonę śluzową na głębokość, na której „może spotkać i zaatakować” komórki układu odpornościowego. Powodem tego miał być duży rozmiar wirusa HIV.

Prof. Thomas Hope kierujący zespołem z Chicago postanowił sprawdzić, czy jest to możliwe, aby wirus przebił się przez ścianę komórek budujących normalną, nieuszkodzoną błonę śluzową. Specjalnym barwnikiem oznaczył cząsteczkę wirusa tak, by pod specjalnym mikroskopem śledzić drogę, jaką pokonuje po umieszczeniu na fragmencie błony śluzowej (jej zewnętrznej warstwie – nabłonku płaskim) pobranej od jednej ze swoich pacjentek. Okazało się, że zaledwie po czterech godzinach wirus znajdował się już na głębokości 50 mikrometrów (to mniej więcej grubość ludzkiego włosa). Na tej właśnie głębokości znajdują się już komórki układu odpornościowego – komórki Langenbarsa, komórki dendrytyczne, makrofagi czy wreszcie limfocyty T typu CD4 – główny cel ataku HIV.

Naukowiec uważa, że kluczowy jest proces naturalnego złuszczenia się nabłonka i wymiana budujących go komórek. Nie przylegają one do siebie zbyt ściśle i w ten sposób otwierają drogę wirusowi. Tym tłumaczy błyskawiczny atak wirusa.

Badania te potwierdzają, że HIV jest groźniejszy dla kobiet, ponieważ może wniknąć przez całą powierzchnię błony śluzowej pochwy i szyjki macicy. U mężczyzn natomiast podczas kontaktu seksualnego wirus przedostaje się praktycznie tylko w dwóch miejscach: na niewielkiej obwódce wokół cewki moczowej i w wewnętrznej warstwie pod napletkiem. Ponadto w nasieniu zakażonego mężczyzny jest znacznie więcej wirusa HIV niż w wydzielinie z pochwy.³²

---

³¹ *Wojewódzkie wyróżnienie*. Gazeta Jarocińska z dnia 05.12.2008 r.

³² Podaje za: Wojciech Moskal. *HIV jeszcze groźniejszy*. Gazeta Wyborcza z dnia 30.12.2008 r.

ASPEKTY MEDYCZNE

Selen osłabia HIV

„Journal of Biologican Chemistry” donosi, że zwiększone stężenie selenu w surowicy osób chorych na AIDS 10-krotnie spowalnia proces replikacji wirusa, ponieważ selen reguluje m.in. metabolizm komórkowy i funkcjonowanie układu odpornościowego, a w połączeniu z białkami tworzy tzw. selenoproteiny, które pełnią ważne funkcje utleniające.³³

Czy lek otrzymany z korzenia rośliny stosowanej w medycynie chińskiej może zwalczać HIV?

Według naukowców z Uniwersytetu Kalifornijskiego lek otrzymany z korzenia rośliny stosowanej w medycynie chińskiej wzmacnia komórki odpornościowe organizmu i daje im zdolność do zwalczania wirusa HIV, a być może jest także w stanie opóźnić procesy starzenia.

Zespół naukowców kierowany przez Ritę Effros od dawna prowadził badania nad telomerami komórek odpornościowych organizmu, zwanymi limfocytami T. Telomery (ochronne zakończenia chromosomów złożone z powtarzających się sekwencji DNA, przypominają skuwki na końcach sznurowadeł) znajdują się w chromosomach każdej komórki. Po każdym podziale komórki telomery skracają się, a kiedy się kończą dochodzi do śmierci komórki. Naukowcy wiedzą, że mogłyby zostać one odbudowane za pomocą enzymu, zwanego telomerazą. Spekulują więc, że podanie tego enzymu do każdej komórki organizmu człowieka mogłoby więc przedłużyć okres jej życia. Do tej pory nikt tego jednak nie sprawdził.

Rita Effros wraz ze swym zespołem postanowiła zbadać, czy telomeraza mogłaby wzmocnić antywirusowe działanie komórek odpornościowych organizmu. W tym celu dodano limfocytom T gen kodujący - telomerazę. Okazało się wówczas, że zabieg taki znacznie wzmacnia ich zdolność do zwalczania wirusów, a nawet są one w stanie poradzić sobie z retrowirusami HIV.

W najnowszym badaniu uczeni pobrali od pacjentów zakażonych HIV próbki limfocytów T i poddali je działaniu substancji zwanej TAT2. TAT2 to skoncentrowana postać substancji czynnej, pochodzącej od substancji ziołowej wykorzystywanej w medycynie naturalnej, produkowana przez firmę Geron Corporation. Roślina, z której pozyskano tę

---

³³ *Ciekawostki medyczne*. Kresy Tygodnik Chelmski z dnia 08.12.2008 r.

substancję to Astragalus (chińska nazwa – *Huang qi*), po polsku zwana tragankiem i należy do rodziny motylkowatych. W Chinach napar z korzenia tej rośliny uchodzi za herbatę wzmacniającą. W postaci skoncentrowanej – jako TAT2 – substancja ta nie tylko zwiększa właściwości antywirusowe komórek odpornościowych, ich zdolność do podziału, ale także wydłuża telomery, przedłużając im życie.

Kiedy komórkom podano inną substancję blokującą działanie telomerazy, okazało się, że efekt ustał, co jest dowodem na to, że substancja otrzymywana z korzenia traganka istotnie działa za pośrednictwem tego enzymu. Co prawda mechanizm tego działania nie jest jeszcze znany, ale – jak twierdzi Rita Effros – to pierwszy dowód na to, że telomeraza ma związek z mechanizmami zwalczania wirusów. Co więcej, z poprzednich badań wynikało, że u ludzi, którzy są zakażeni wirusem HIV, ale organizm utrzymuje go pod kontrolą, w komórkach limfocytów T wykryto wysoką aktywność telomerazy i dłuższe niż zwykle telomery.

Wyniki traktowane są jako bardzo obiecujące, ale na razie nie wiadomo, czy wywoływanie tego typu efektów nie będzie miało jakichś skutków ubocznych. Dlatego Effros przestrzega przed niekontrolowanym zażywaniem preparatów z traganka, chociaż dotychczas nie zanotowano żadnych poważniejszych komplikacji związanych z ich stosowaniem.³⁴

Czy powstanie szczepionki przeciw HIV jest możliwe?

Już 25 lat naukowcy próbują znaleźć skuteczną szczepionkę przeciwko wirusowi HIV. Nad jej wynalezieniem pracują laboratoria na całym świecie. Jak dotąd nie ma ani skutecznej szczepionki, ani skutecznej terapii, która eliminowałaby HIV z organizmu. Zawiodły rozmaite, nawet najbardziej obiecujące próby prowadzone na tym polu. Czy jest więc możliwe, aby powstała szczepionka przeciwko HIV?

David Watkins, specjalizujący się od lat w zagadnieniach związanych z HIV i AIDS na łamach „Scientific American” twierdzi, że opracowanie szczepionki przeciw HIV wymaga dokładnego poznania cyklu życiowego wirusa HIV. Idealna szczepionka przeciw HIV powinna przygotować układ odpornościowy tak, by chronił organizm przed zainfekowaniem wirusem. Uczony zastanawia się, jakie muszą zostać spełnione warunki, aby możliwe było opracowanie takiej szczepionki i wyraża przekonanie, że mimo dotychczasowych niepowodzeń, jest to możliwe.

Kalendarium badań nad szczepionką:

---

³⁴ Podaję za: Jarosław Grzędowicz. *Substancja, która zwalcza HIV i przedłuża życie*. Gazeta Polska z dnia 03.12.2008 r.

- 1983 – odkryto wirusa HIV, 23 kwietnia, Margaret Heckler, sekretarz ds. zdrowia i opieki społecznej USA ogłosiła, że w ciągu dwóch lat należy się spodziewać powstania szczepionki i skierowania jej do prób klinicznych.
- 1998 – pierwsza szczepionka przeciw HIV (AIDSVAX firmy VaxGen) została dopuszczona do III fazy badań klinicznych. Miała ona wywołać powstanie przeciwciał przeciw otoczce wirusa. Po przeprowadzeniu zakrojonych na dużą skalę międzynarodowych badań klinicznych, w 2003 roku ogłoszono, że nie działa ona tak, jak oczekiwano.
- 2003 – USA i Tajlandia rozpoczęły duże próby kliniczne szczepionki mającej pobudzać wytwarzanie limfocytów T rozpoznających białko z otoczki wirusa. Od początku sprzeciwiało się temu wielu badaczy, przypominając, że wstępne badania kliniczne wykazały niewielką reakcję na szczepionkę. Zakończenie prac zaplanowano na koniec 2009 roku.
- 2004 – firma Merck rozpoczęła próbę STEP – ocenę skuteczności szczepionki, w której nośnikiem trzech genów HIV był wirus Ad5. Miała wywoływać powstawanie limfocytów T rozpoznających HIV, a we wstępnych testach indukowała silną odpowiedź immunologiczną. W 2007 przerwano próbę, ponieważ wśród zaszczepionych stwierdzono co najmniej tyle samo zakażeń, co w grupie kontrolnej. Trwają analizy przyczyn tego niepowodzenia.
- 2008 – we wrześniu miała się rozpocząć międzynarodowa próba kliniczna szczepionki zawierającej „nagie geny” HIV uzupełnionej wirusem Ad5 wywołującym przeziębienie. Programem nazwanym PAVE 100 zamierzano objąć 2,4 tys. mężczyzn. W lipcu dyrektor NIAID odwołał próbę, ponieważ wyniki wstępnych badań przeprowadzonych w mniejszych grupach nie wypadły lepiej niż w przypadku szczepionki firmy Merck.

W ostatnim dziesięcioleciu niewiele specyfików kandydujących do miana szczepionki przeszło próby kliniczne. Stosowanie tradycyjnych metod ich opracowania, w tym próby wywołania produkcji specyficznych przeciwciał lub limfocytów T, nie pozwoliło uzyskać ochrony przed AIDS. W świetle tych porażek NIAID (Nationale Institute Allegru and Infectious Diseases) ogłosiło, że ponownie skupi się na finansowaniu badań podstawowych nad HIV.³⁵

---

³⁵ Na podstawie. David Watkins. *Nowe wyzwania*. Świat Nauki z dnia 01.12.2008 r.

Czy AIDS można wyleczyć?

Dr Mario Stevenson (prowadzi wykłady na temat AIDS na kursach medycyny molekularnej na różnych uniwersytetach w USA) zastanawia się, czy AIDS można wyleczyć. W swojej publikacji przedstawia mechanizm działania wirusa, wyjaśnia sposób działania niektórych stosowanych leków antyretrowirusowych i zastanawia się, dlaczego nie są one w stanie całkowicie wyeliminować wirusa.

Obecnie są dostępne kombinacje leków hamujących namnażanie się wirusów i ich rozprzestrzenianie się na inne komórki, chroniąc w ten sposób układ odpornościowy. Teoretycznie więc – twierdzi naukowiec – jego zdrowe części powinny poradzić sobie z pozbyciem się resztek zakażonych komórek, co oznaczałoby całkowite wyleczenie. Przeszkodą w leczeniu jest to, że HIV znajduje sobie miejsca, w których się „chowa” i w ukryciu czeka, gotów zaatakować przy najbliższej okazji.

Obecne schematy leczenia pozwalają radykalnie obniżyć HIV w organizmie zakażonej osoby, ale nie prowadzą do jego pełnej eliminacji. Aby więc pokusić się o całkowite wytypowanie wirusa, naukowcy muszą dokładnie poznać jego kryjówki w ustroju i opracować sposoby dojścia do nich. Ostatnie badania ujawniły niektóre miejsca, w których chroni się wirus, co zapewne jest wskazówką do stworzenia nowych metod leczenia infekcji.

Stevenson w swojej publikacji pokazuje rezerwuary, w których pozostaje HIV. Dzieli je na rezerwuary komórkowe i anatomiczne.

REZERWUARY KOMÓRKOWE	REZERWUARY ANATOMICZNE
Spoczynkowe limfocyty T pamięci <i>(w węzłach chłonnych i krwi)</i>	Ośrodkowy układ trawienny
Makrofagi i komórki dendrytyczne w różnych tkankach <i>(zwłaszcza węzłach chłonnych, jelicie i ośrodkowym układzie nerwowym)</i>	Układ nerwowy
	Układ rozrodczy

HIV kryje się w spoczynkowych limfocytach T pamięci. Może się także bardzo powoli namnażać w innych komórkach odpornościowych, zwłaszcza w makrofagach i komórkach dendrytycznych, które zdają się nieco lepiej niż pozostałe unikać mechanizmów obronnych i leków antywirusowych. Poza tym komórki zakażone HIV znajdują w pewnych narządach schronienie przed układem odpornościowym i niektórymi lekami. Cząstki wirusa wytwarzane w komórkowych i narządowych rezerwuarach niełatwo trafiają do krwi

intensywnie leczonego pacjenta, ale wystarczy przerwać terapię, aby zaczęły się szybko rozmnażać.

Opierając się na tych spostrzeżeniach, Stevenson rozważa różne metody terapii i zastosowanie odpowiednich specyfików, co w konsekwencji doprowadza go do wniosku, że zainfekowane komórki można eliminować szybciej i skuteczniej niż to się dzieje obecnie.³⁶

ASPEKTY SPOŁECZNE

Rzecznik praw obywatelskich w sprawie prześladowanych Tybetańczyków

W Wigilię Rzecznik Praw Obywatelskich, dr Janusz Kochanowski, przesłał ambasadorowi Chin w Polsce list w sprawie prześladowań Tybetańczyków. W liście nawiązał do przypadającej 10 grudnia 60-tej rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ i do niedawnej wizyty przywódcy Tybetańczyków XIV Dalajlamy.

Dr Kochanowski napisał, że jego zaniepokojenie wywołują losy aresztowanych Tybetańczyków. Wśród kilku nazwisk wymienił także Wngdu, człowieka, który we współpracy z zachodnią organizacją pozarządową prowadził kampanię edukacyjną dotyczącą HIV/AIDS (w ostatnich dniach agencje podały, że został on skazany na dożywocie za „szpiegostwo”).

Rzecznik praw obywatelskich zwrócił się z apelem do ambasadora Chin o „zaniechanie praktyk naruszających fundamentalne ludzkie prawa – odstąpienie od stosowania tortur zarówno fizycznych, jak i moralnych, dostosowanie praktycznie stosowanych w Chinach procedur sądowych do aktów prawa międzynarodowego ratyfikowanego przez Państwo Chińskie, uwolnienia więźniów politycznych Tybetu”.³⁷

ASPEKTY PRAWNE

Jakie prawa ma osoba zakażona HIV i chora na AIDS?

Zakład Praw Człowieka działający przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego zorganizował konferencję „HIV/AIDS a prawa człowieka – współczesne problemy i wyzwania”. Poruszano na niej istotne kwestie związane z prawem dostępu do świadczeń medycznych, odpowiedzialnością państwa za odmowę leczenia, prawem do prywatności, ochroną danych pacjentów z HIV/AIDS, a także aspekty międzynarodowe i prawno karne. Podstawowe prawa człowieka to:

---

³⁶ Na podstawie: Mario Stevenson. *Czy AIDS można wyleczyć?* Świat Nauki z dnia 01.12.2008 r.

³⁷ W oparciu o: *Rzecznik upomina się o Tybetańczyków*. Gazeta Wyborcza z dnia 27.12.2008 r.

- prawo do prywatności i ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia, ochrony danych osobowych oraz prawo do decydowania o swoim życiu osobistym gwarantuje konstytucja (art. 47 i 51),
- zakaz przetwarzania danych szczególnie chronionych (np. o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym) wprowadza Ustawa o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r., nr 101, poz.926 ze zm.),
- prawo do ochrony zdrowia (w wypadku osób żyjących z HIV/AIDS: do leczenia antyretrowirusowego, bezpłatnych testów monitorujących i szczepień), a także możliwość wystąpienia do sądu o odszkodowanie, gdy instytucje państwowe odmawiają prawa do leczenia lub nakazują jego przerwanie, wynika zarówno z konstytucji, kodeksu cywilnego jak i ustawy z dnia 6 września 201 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach (Dz.U. z 2001 r., nr 126, poz. 1384 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 13 września 2005 r. w sprawie Krajowego Programu Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV (Dz.U. nr 189, poz. 1590).

Wkrótce ma wejść w życie ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych, która została już uchwalona przez Sejm i Senat i została przekazana do Komisji Zdrowia. Ustawa ma zapewnić bezpłatny dostęp do świadczeń zdrowotnych (a także zaopatrzenia w leki) osobom zakażonym HIV oraz chorym na AIDS, które nie posiadają ubezpieczenia zdrowotnego.³⁸

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Szkolenia studentów

Około 60% wszystkich osób, które zgłaszają się do punktu konsultacyjno-diagnostycznego w Rzeszowie stanowią studenci – mówi koordynator tego punktu Waldemar Burzyński. Z myślą o nich właśnie zorganizowano w tym mieście szkolenie na temat HIV/AIDS. Organizatorzy uznali, że to grupa, która powinna wiedzieć jak najwięcej o zagrożeniach związanych z HIV/AIDS. Na szkolenie zaproszono studentów kierunków medycznych: pielęgniarstwa, zdrowia publicznego, fizjoterapii. W przyszłości ma być zorganizowane podobne szkolenie w jednej z rzeszowskich prywatnych uczelni.³⁹

³⁸ Podaję za: Marta Rydel. *Jakie prawa ma osoba zakażona HIV i chora na AIDS*. Rzeczpospolita z dnia 01.12.2008 r.

³⁹ Zob.: Ewa Kurzyńska. *AIDS to nie tylko choroba narkomanów*. Nowiny z dnia 12.12.2008 r.

Świetlica w Wierzbicy

Świetlica Socjoterapeutyczna „Ancora” Katolickiego Stowarzyszenia Betania w Wierzbicy we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Radomiu, Urzędem Gminy i Publicznym Gimnazjum, w ramach podejmowanych działań profilaktycznych, adresowanych do dzieci i młodzieży, bierze udział w Programie Aktywacji Społecznej Poakcesyjnego Wspierania Obszarów Wiejskich. Z pieniędzy pochodzących z tego programu zorganizowano wakacyjny obóz profilaktyczno-edukacyjny, wyjazdy edukacyjne oraz prowadzono zajęcia na temat uzależnień w placówkach oświatowych na terenie gminy.

W grudniu odbyło się w Publicznym Gimnazjum w Wierzbicy spotkanie podsumowujące, na którym młodzież przygotowała inscenizację na temat zła, jakie niesie ze sobą uzależnienie od narkotyków.

W czasie spotkania wręczono także nagrody przyznane w konkursie z wiedzy w zakresie uzależnień oraz niebezpieczeństw i zagrożeń, jakie niosą ze sobą zakażenie wirusem HIV i choroba AIDS. Konkurs adresowany był do uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych.⁴⁰

POMOC I WSPARCIE DLA OSÓB ŻYJĄCYCH Z HIV

Dita walczy z AIDS

Do walki z AIDS włącza się coraz więcej gwiazd. Ostatnio organizacje walczące z AIDS postanowiła wesprzeć także najslynniejsza striptizerka świata, Dita von Tesse. Ma ona zaprojektować opakowania do prezerwatyw, które zostaną potem zlicytowane na charytatywnej aukcji. Cena opakowania według pomysłu Dity będzie wynosiła 10 dolarów. W akcji mają wziąć także udział: gwiazda filmów dla dorosłych Tera Patrick oraz piosenkarka Ashley Judd.⁴¹

Misja gwiazd

Top modelka Christy Turlington jest jedną z tych osób, które współpracują z Fundacją RED, stworzoną przez lidera grupy U2 Bono i społecznika Bobby'ego Shirvera. Razem z takimi firmami, jak Gap czy Apple produkuje i firmuje specjalne produkty, a zysk z ich sprzedaży przeznaczają na Global Fund, fundację wspierającą walkę z HIV i AIDS. Na prośbę Bono, Turlington wystąpiła w reklamie Gapa promującej RED. Nie poprzestała na tym, w ubiegłym roku odwiedziła małeńki kraj na południu Afryki Suazi i tam szczególnie

⁴⁰ Na podstawie: Ireneusz Szustak. *Gimnazjaliści wola żyć godnie*. Echo Dnia – Radom z dnia 16.12.2008 r.

⁴¹ Zob.: *Dita walczy z AIDS*. Fakt z dnia 12.12.2008 r.

zainteresowała się dziećmi, których rodzice zmarli na AIDS. Odwiedzała kliniki, spotykała się z kobietami, które same zarabiają na utrzymanie swoich rodzin. Po powrocie do domu pracowała nad włączeniem nowych firm w działalność RED.⁴²

KOŚCIÓŁ A AIDS

Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Pokoju

„Zwalczanie ubóstwa drogą do pokoju” – to tytuł orędzia, które przygotował Ojciec Święty na Światowy Dzień Pokoju (1 stycznia). Benedykt XVI podkreślił w nim, że ludność poszczególnych krajów jest ich bogactwem, a nie czynnikiem ubóstwa.

W dokumencie tym papież bardzo szeroko analizuje przyczyny ubóstwa i drogi, na jakich powinno się z nim walczyć. Wśród wielu kwestii poruszanych w przesłaniu Ojciec Święty odnosi się także do chorób pandemicznych takich, jak malaria, gruźlica czy AIDS, „które mają istotny wpływ na pogarszanie się sytuacji w wielu krajach, szczególnie afrykańskich”. Szczególnie trudno jest walczyć z AIDS, dramatyczną przyczyną ubóstwa, jeśli nie uwzględnia się problemów moralnych, z którymi jest związane rozprzestrzenianie się wirusa” – wskazuje Benedykt XVI, podkreślając, że należy przede wszystkim prowadzić kampanie mające na celu wychowanie (zwłaszcza młodych) do seksualności w pełni odpowiadającej godności osoby.

Papieskie orędzie na kolejny Światowy Dzień Pokoju zaprezentowali w Watykanie ks. kard. Renato Martino, przewodniczący Papieskiej Rady „Luistitio et PAX” (Sprawiedliwość i Pokój), i ks. bp Giampaolo Crepaldi.⁴³

SZTUKA A AIDS

„Spotkania” na deskach teatru

W 2004 roku w ramach kampanii Krajowe Centrum ds. AIDS ogłosiło konkurs na sztukę na temat HI/AIDS. Jury, w skład którego wchodził m.in. Krystyna Janda, Piotr Łazarkiewicz, Krzysztof Warlikowski, spośród wielu nadesłanych prac, wybrało te, które miały edukować i przełamywać stereotypy, uświadamiać, ale nie straszyć. Najlepsze prace zostały opublikowane w zbiorze „Psychotest, czyli antologia dramatów na temat HIV/AIDS”.

Jedno z wyróżnień otrzymała Anna Aranowska za debiutancki dramat „Spotkanie”. Z tekstem młodej autorki postanowił się zmierzyć Marek Brand, lider niezależnego teatru

---

⁴² Joanne Kauffman. *Przylądek dobrej nadziei*. In Style z dnia 01.12.2008 r.

⁴³ Na podstawie: Sławomir Jagodziński. *Walka z ubóstwem to nie zabijanie ubogich*. Nasz Dziennik z dnia 12.12.2008 r., *Flesz*. Trybuna z dnia 12.12.2008 r.

Zielony Wiatrak w Gdańsku. Reżysera zaintrygował problem niełatwej kwestii tolerancji społecznej wobec osób żyjących z HIV/AIDS.

W tekście Aranowskiej problem HIV jest tylko pretekstem do bardziej ogólnych rozważań na temat natury człowieka. To opowieść o przekraczaniu granic, manipulacji i poczuciu krzywdy, która prowadzi do zemsty. W historii tej nie brakuje też wielu trudnych pytań, ale odpowiedzieć na nie widz musi sam. Marek Brand w spektaklu „Spotkanie” stworzył niebanalną, dobrze zagraną opowieść o zniszczonej przyjaźni, niespełnionych ambicjach i destrukcyjnej chęci zemsty – twierdzi w swojej recenzji Aleksandra Lamek.⁴⁴

INNE

Nagroda im. Sacharowa dla chińskiego opozycjonisty

Tegorocznym laureatem Nagrody im. Sacharowa został Hu-Jia, 34-letni chiński opozycjonista i działacz na rzecz praw człowieka, ochrony środowiska i walki z AIDS. Od kwietnia 2008 roku odsiaduje wyrok 3,5 roku więzienia za rzekome „podburzanie do obalenia władzy państwowej”, dlatego nie mógł przyjechać po odbiór nagrody do Strasburga. W imieniu męża Parlamentowi Europejskiemu dziękowała Zeng Jing-jan, połączona z europosłami poprzez satelitę.⁴⁵

Nagroda dla Bono

Wokalista rockowy i lider grupy U2, Bono, odebrał w Paryżu nagrodę „Człowieka Pokoju 2008”. Nagrodę przyznali uczestnicy paryskiego szczytu laureatów Pokojowej Nagrody Nobla. Wokalista otrzymał ją za „zaangażowanie w walkę ze skrajną biedą, długami i śmiertelnymi chorobami w Afryce”. Od 2006 roku Bono we współpracy z największymi światowymi firmami zbiera pieniądze na walkę z AIDS poprzez akcję Produkt Red, której jest pomysłodawcą.⁴⁶

---

⁴⁴ W oparciu o : Aleksandra Lamek. *Historia z AIDS w tle*. Gazeta Wyborcza – Trójmiasto z dnia 12.12.2008 r., Aleksandra Lamek. *Historia pewnej zniszczonej przyjaźni, czyli spektakl teatralny z AIDS w tle*. Gazeta Wyborcza- Trójmiasto z dnia 15.12.2008 r.

⁴⁵ Zob.: Grzegorz Miecznikowski. *Obrońcy patrzą*. Gazeta Wyborcza- Warszawa z dnia 16.12.2008 r., Maria Kruczkowska. *Europosłowie nagrodzili chińskiego dysydenta*. Gazeta Wyborcza z dnia 18.12.2008 r., *Depesze*. Metro z dnia 19.12.2008 r., *Puste krzesło laureata im. Sacharowa*. Twój tydzień wielkopolski z dnia 24.12.2008r.

⁴⁶ „Kurierem” po świecie. Kurier Szczeciński z dnia 15.12.2008 r.. *Ze słuchu*. Gazeta Współczesna z dnia 19.12.2008 r.

Raport OPALS

Panafrykańska Organizacja Walki z AIDS (OPALS) opublikowała raport poświęcony problemowi prostytucji w Maroku. Badaniem objęto 497 pań sprzedających usługi seksualne za pieniądze aktywnych na lokalnym rynku. Ciekawostką jest, że aż 13% z nich zadeklarowało, że wciąż zachowują dziewictwo.⁴⁷

Były prezydent RPA odpowiedzialny za śmierć chorych na AIDS

„Journal of AIDS” opublikował raport naukowców z Harvard School of Public Health, w którym podano, że były prezydent RPA, Thabo Mbeki odpowiada za śmierć 330 tysięcy chorych na AIDS. Były prezydent dał wiarę informacjom głoszonym przez „negocjonistów AIDS” dowodzących, że choroba ta nie rozprzestrzenia się drogą wirusową, a jest następstwem ubóstwa, niedożywienia i słabej opieki zdrowotnej. Konsekwencją tych poglądów było ogłoszenie przez niego na międzynarodowej konferencji w Durbanie (2000 r.), że AIDS w RPA to spadek po czasach apartheidu. W rezultacie podważał sens coraz skuteczniejszych metod terapii (widział w tym spisek wielkich koncernów farmaceutycznych), czego skutkiem było coraz więcej zachorowań na AIDS i zgonów. Z czasem pod presją międzynarodowych nacisków środowiska medycznego zmienił zdanie, ale w RPA długo jeszcze nie stosowano odpowiedniej profilaktyki. I choć we wrześniu Mbeki stracił przywództwo w Afrykańskim Kongresie Narodowym, a nowa minister zdrowia RPA wprowadziła wszystkie dostępne procedury medyczne, to jednak strat ludzkich poniesionych w wyniku prowadzonej przez osiem lat polityki w zakresie HIV/AIDS nie da się przywrócić – twierdzą eksperci.⁴⁸

Spis publikacji z zakresu HIV/AIDS, które ukazały się w prasie w grudniu 2008 roku

1. Abramowicz Dorota. *Halo, tu serce do doktora!* Polska – Dziennik Bałtycki z dnia 18.12.2008 r.
2. Alukiewicz Beata. *Tak łatwo i tak trudno.* Echo Dnia z dnia 04.12.2008 r.
3. Andruszkiewicz Ewa. *Paul Newman.* Medycyna dla Ciebie z dnia 01.12.2008 r.
4. *Anioły z Harlemu pod Wawelem.* Polska – Gazeta Krakowska z dnia 19.12.2008 r.
5. Antoniewicz Grażyna. *Zwykła historia z HIV-em w tle.* Polska – Dziennik Bałtycki z dnia 15.12.2008 r.
6. *Badacze wirusów uhonorowani.* VITA z dnia 01.12.2008 r.
7. Barczykowska Joanna. *Dwadzieścia lat walki z AIDS.* Gazeta Wyborcza- Łódź z dnia 02.12.2008 r.
8. Bednarczyk Miłosz. *Nie tylko panienki odeszły z kwitkiem.* Dziennik Wschodni z dnia 03.12.2008 r.

---

⁴⁷ Zob.: *Wiecznie dziewice.* Forum z dnia 15.12.2008 r.

⁴⁸ Na podstawie: *Były prezydent RPA odpowiada za śmierć 330 tys. chorych na AIDS.* Polityka z dnia 06.12.2008 r.

9. Bednarz Iza. *Rekonstrukcja według Marka*. Echo Dnia z dnia 05.12.2008 r.
10. Białecka Marta. *Podsumowanie tegorocznej kampanii*. Gazeta Słupecka z dnia 09.12.2008 r.
11. Bielecki Tomasz. *Ich Watykan nie broni*. Gazeta Wyborcza z dnia 03.12.2008 r.
12. Borowska Sylwia. *Król playboyów*. Party z dnia 29.12.2008 r.
13. Bosacki Marcin. *Obama nie wyjdzie szybko z Bagdadu*. Gazeta Wyborcza z dnia 19.12.2008 r.
14. Bosacki Marcin. *Wojna gejów z Obamą*. Gazeta Wyborcza z dnia 22.12.2008 r.
15. *Bush przyznaje się do błędów i wyciąga rękę do następcy*. Polska z dnia 03.12.2008 r.
16. *Były prezydent RPA Thabo Beki odpowiada za śmierć dzieci*. Polityka z dnia 06.12.2008 r.
17. *Ciekawostki medyczne*. Kresy Tygodnik Chełmski z dnia 08.12.2008 r.
18. *Ciekawostki medyczne*. Łęczyński Tygodnik Powiatowy z dnia 08.12.2008 r.
19. Cieślak Mateusz. *Błonosławione*. NIE z dnia 18.12.2008 r.
20. Ciosek Andrzej. *Dzień Walki z AIDS*. Życie Siedleckie z dnia 12.1.2.2008 r.
21. *Czerwona vista*. Komputer Świat z dnia 29.12.2008 r.
22. *Czerwona wstążeczka*. Gazeta Słupecka z dnia 09.12.2008 r.
23. *Czerwone wstążki*. Gazeta Pomorska z dnia 01.12.2008 r.
24. *Czerwone wstążeczki na Placu Konstytucji 3 Maja*. Gazeta Wyborcza- Radom z dnia 02.12.2008 r.
25. *Dekada regresu*. Forum z dnia 15.12.2008 r.
26. *Depesze*. Metro z dnia 19.12.2008 r.
27. Dęga Alicja. *Uwięziona w e własnym sparaliżowanym ciele*. Tygodnik Piłski z dnia 30.12.2008 r.
28. *Dita walczy z AIDS*. Fakt z dnia 12.12.2008 r.
29. Dobosz Bogdan. *Feministki wprowadzają postęp*. Najwyższy Czas z dnia 06.12.2008 r.
30. Dobroch Bartek. *Malutki kawalek Tybetu*. Polityka z dnia 13.10.2008 r.
31. Dobrowolska Małgorzata. *Wchłonięci przez uzależnienia*. Ziemia Gorzowska z dnia 11.12.2008 r.
32. *Dobrze wychowana*. Tele Tydzień z dnia 17.12.2008 r.
33. *Dokument*. TV LIDER z dnia 01.12.2008 r.
34. Durrmeyer Sebastian. *Upadek komunizmu*. Fakt z dnia 27.12.2008 r.
35. Dworakowska Karolina. *Uczyli się, jak żyć długo, zdrowo oraz szczęśliwie*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 06.12.2008 r.
36. *Dzieci z dworca Zło*. Fakty i Mity z dnia 18.12.2008 r.
37. *Dzień Walki z AIDS*. Tygodnik Wałbrzyski z dnia 01.12.2008 r.
38. *Dzisiaj jest Światowy Dzień Walki z AIDS*. Dziennik Polski z dnia 01.12.2008 r.
39. *Dziś w Łodzi*. Express Ilustrowany z dnia 01.12.2008 r.
40. *Express młodego technika*. Młody Technik z dnia 01.12.2008 r.
41. *Festiwal filmu*. Gazeta Wyborcza- Lublin z dnia 05.12.2008 r.
42. *Flesz*. Trybuna z dnia 12.12.2008 r.
43. *Flesz*. Trybuna - Warszawa z dnia 12.12.2008 r.
44. Florek – Moskal Monika. *Duszy nie ma*. Wprost z nia 21.12.2008 r.
45. *Forum miejskie*. Gazeta Lubuska z dnia 03.12.2008 r.
46. Gawrońska Maja. *Bardzo podstępny wirus*. Newsweek z dnia 01.12.2008 r.

47. Gąsiorowski Jacek. *Nagroda Nobla w dziedzinie medycyny i fizjologii w 2008 roku*. Medycyna Praktyczna z dnia 01.12.2008 r.
48. Gieżyński Jarosław. *Królowa kobiecych dusz*. Wróżka z dnia 01.12.2008 r.
49. *Globalne piękno*. PRESS z dnia 15.12.2008 r.
50. Gontarz Bożena. *Niosą ważne przesłanie*. Życie Siedlecki z dnia 05.12.2008 r.
51. Gorący Paweł. *Największy pantoflarz Hollywood*. Świat Kobiety z dnia 01.12.2008 r.
52. Gromadzka-Anzelewicz Jolanta. *Wirusa HIV mają zwykli ludzie*. Polska- Dziennik Bałtycki z dnia 1.12.2008 r.
53. Gruszka-Zych Barbara. *Biała w Chawamie*. Gość Niedzielny z dnia 21.12.2008 r.
54. Grzędowicz Jarosław. *Substancja, która zwalcza HIV i przedłuża życie*. Gazeta Polska z dnia 03.12.2008 r.
55. Guzowski Max. *Nie wierzę w mój kraj*. Dziennik – Warszawa z dnia 12.12.2008 r.
56. *Gwiazdy przeciwko AIDS*. Warszawska Gazeta z dnia 05.12.2008 r.
57. Handzlik Tomasz. *Z siostrą Dee Dee objechałam całe Stany Zjednoczone*. Gazeta Wyborcza z dnia 10.12.2008 r.
58. *High life*. Angora z dnia 28.12.2008 r.
59. *HIV się wozi*. Przekrój z dnia 04.12.2008 r.
60. Hugo-Bader Jacek. *Czarna kropczka zamiast żrenic*. Gazeta Wyborcza z dnia 01.12.2008 r.
61. *I ty możesz być cherry*. Głos Nauczycielski z dnia 03.12.2008 r.
62. Jagodziński Sławomir. *Walka z ubóstwem to nie zabijanie ludzi*. Nasz Dziennik z dnia 12.12.2008 r.
63. Janczewska Magdalena. *Lekarze apelują: róbcie testy na HCV*. Dziennik z dnia 05.12.2008 r.
64. Jarysz Aleksandra. *Przeciw stereotypom*. Gazeta Kujawska z dnia 03.12.2008 r.
65. Jastrun Tomasz. *Gwiazdy w oczach*. Newsweek z dnia 14.12.2008 r.
66. Jerofijew Wiktor. *Finansowy AIDS*. Nesweek z dnia 28.12.2008 r.
67. Jędrzejko Mariusz. *Wojny zasłaniają większe problemy*. Polska Zbrojna z dnia 14.12.2008 r.
68. Kalińska Małgorzata. *Zarażenie wirusem HIV to nie jest wyrok śmierci*. Rzeczpospolita – Warszawa z dnia 02.12.2008 r.
69. Kalińska Małgorzata. *Zarażenie wirusem HIV to nie jest wyrok śmierci*. Życie Warszawy z dnia 02.12.2008 r.
70. Kauffman Joanna. *Przylądek dobrej nadziei*. In Style z dnia 01.12.2008 r.
71. Karwowska Anita. *Testy, których nie ma*. Metro z dnia 09.12.2008 r.
72. *Keanu Reeves*. LOGO z dnia 01.12.2008 r.
73. *Kity i hity tygodnia*. Dziennik Wschodni z dnia 05.12.2008 r.
74. Klinger Klara. *Zakażenie się HIV to nie koniec świata. Można z tym żyć*. Dziennik z dnia 01.12.2008 r.
75. *Korki i humorki*. Nowa Trybuna Opolska z dnia 31.12.2008 r.
76. *Krakowski happening z okazji Światowego Dnia Walki z AIDS*. Polska – Gazeta Krakowska z dnia 2.12.2008 r.
77. *Krótko*. Gazeta Współczesna z dnia 02.12.2008 r.
78. Kruczkowska Maria. *Europosłowie nagrodzili chińskiego dysydenta*. Gazeta Wyborcza z dnia 18.12.2008 r.
79. Kruczkowska Maria. *W Chinach pobito belgijskich dziennikarzy*. Gazeta Wyborcza z dnia 04.12.2008 r.
80. Krupa Joanna. *Zdrowe postanowienia noworoczne*. Życie Warszawy z dnia 23.12.2008 r.
81. Krzemiński Ireneusz. *My, swojacy*. Polityka z dnia 06.12.2008 r.
82. Krześniak Marek. *Chłopcy z Placu Broni*. PLAYBOY z dnia 01.12.2008 r.
83. Krzos Maria. *Światowy Dzień AIDS – darmowe badania*. Polska – Kurier Lubelski z dnia 02.12.2008 r.

84. Krzyszkowska Renata. *Lepiej wiedzieć na pewno*. Przewodnik Katolicki z dnia 14.12.2008 r.
85. Kubacki Tomasz. *Kalendarium*. Gazeta Słupecka z dnia 02.12.2008 r.
86. Kubiak Daria. *Uczniowie solidarni z chorymi na AIDS*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 02.12.2008 r.
87. Kuchcińska-Kurcz Agnieszka. *In vitro jak bumerang*. Kurier Szczeciński z dnia 05.12.2008 r.
88. Kujawa Paweł. *Ja, misjonarz...* Tygodnik Nowy z dnia 22.12.2008 r.
89. Kułak Maciej. *Bigos nie do przetrawienia*. Głos Nauczycielski z dnia 03.12.2008 r.
90. Kułak Maciej. Podstawa z wufu postawiona na głowie. Głos Nauczycielski z dnia 10.12.2008 r.
91. *Kurierem po Kurierem po świecie*. Kurier Szczeciński z dnia 15.12.2008 r.
92. *Kurierem po świecie*. Kurier Szczeciński z dnia 19.12.2008 r.
93. Kurzyńska Ewa. *AIDS to nie tylko choroba narkomanów*. Nowiny z dnia 11.12.2008 r.
94. Lamek Aleksandra. *Historia pewnej zniszczonej przyjaźni*. Gazeta Wyborcza - Trójmiasto z dnia 15.12.2008 r.
95. Lamek Aleksandra. *Historia z AIDS w tle*. Gazeta Wyborcza - Trójmiasto z dnia 12.12.2008 r.
96. Lechowicz Agnieszka. *Odpyta z gegry*. Cogito z dnia 23.12.2008 r.
97. *Lekarstwo na AIDS*. Niedziela z dnia 21.12.2008 r.
98. *Lepiej wiedzieć niż chorować*. Panorama Leszczyńska z dnia 04.12.2008 r.
99. Lewińska Marzena. *Dawca krwi*. Tele Tydzień z dnia 17.12.2008 r.
100. Lichocka Joanna. *To muzeum już nie istnieje*. Rzeczpospolita z dnia 06.12.2008 r.
101. Lorenczewska Mariola. *Jak długo będziemy nosić wstążkę?* Express Bydgoski z dnia 01.12.2008 r.
102. Lorenczewska Mariola. *Jak długo będziemy nosić wstążkę?* Nowości z dnia 01.12.2008 r.
103. Łoboda Dominika. *AIDS nie zna granic*. Tygodnik Nowy z dnia 09.12.2008 r.
104. Łoszewski Krzysztof. *Powiększenie*. ELLE z dnia 01.12.2008 r.
105. Maj Jarosław. *HIV w ciąży*. Ziemia Gorzowska z dnia 18.12.2008 r.
106. Mańkowska Monika. *Zdążyć przed Panem Bogiem*. Twój Tydzień Wielkopolski z dnia 03.12.2008 r.
107. *Marka Aldo walczy z AIDS*. Hot moda & Shopping z dnia 01.12.2008 r.
108. Matusiak Marzena. *Światowy Dzień AIDS*. Dzień Nowotomysko – Grodziski z dnia 09.12.2008 r.
109. Meller Andrzej. *Dziewczyny z klatek*. Tygodnik Powszechny z dnia 14.12.2008 r.
110. Michalski Cezary. *Rodzina pod presją*. Dziennik z dnia 06.12.2008 r.
111. Mięka Alicja. *Miasto strachu*. Tele Świat z dnia 29.12.2008 r.
112. Miecznikowski Grzegorz. *Obrońcy patrzą*. Gazeta Wyborcza - Warszawa z dnia 16.12.2008 r.
113. Miłosz Maciej. *Grosze, które mogą zmienić czyjeś życie*. Rzeczpospolita z dnia 24.12.2008 r.
114. Miłosz Maciej. *Grosze, które mogą zmienić czyjeś życie*. Życie Warszawy z dnia 24.12.2008 r.
115. *Młodzież o HIV i AIDS*. Nowa Trybuna Opolska z dnia 17.11.2008 r.
116. *Młodzież uzależnienia*. Tygodnik Siedlecki z dnia 07.12.2008 r.
117. Młynarczyk Joanna. *Życie to jedyna wartość*. Głos Skierniewicki z dnia 11.12.2008 r.
118. *Moda na gumki*. PARTY z dnia 01.12.2008 r.
119. Moskal Wojciech. *HIV jeszcze groźniejszy*. Gazeta Wyborcza z dnia 30.12.2008 r.
120. *Mój brat jest gejem*. Bravo Girl z dnia 18.12.2008 r.
121. Narbutt Maja. *Uzdrowiciele i demony*. Rzeczpospolita z dnia 06.12.2008 r.
122. *Następcy świętego Mikołaja*. Boutique z dnia 01.12.2008 r.
123. *Nie bójmy się wiedzy*. Gazeta Lubuska z dnia 02.12.2008 r.

124. *Nie daj szansy AIDS*. Polska – Dziennik Bałtycki z dnia 01.12.2008 r.
125. *Nie daj szansy AIDS*. *Bravo Girl* z dnia 04.12.2008 r.
126. *Nie musisz być jednym z zakażonych*. Gazeta Pomorska – Toruń z dnia 02.12.2008 r.
127. *Niehumanitarne władze*. Dziennik Polski z dnia 23.12.2008 r.
128. *Nieśli wiedzę o HIV*. Express Bydgoski z dnia 02.12.2008 r.
129. Nowicki Maciej. *Unia Europejska nie potrafi wykorzystać słabości Kremla*. Dziennik z dnia 06.12.2008 r.
130. Nurska Kinga. *Marketingowe szanse w kryzysie*. BRIEF z dnia 25.12.2008 r.
131. *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju Istycznia 2009*.
Nasz Dziennik z dnia 31.12.2008 r.
132. Ozminkowski Violetta. *Naznaczeni nieplodnością*. Newsweek z dnia 14.12.2008 r.
133. Pawlicka Danuta. *Anioły za więziennymi kratami*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 24.12.2008 r.
134. *Pierwsze dni po zakażeniu kluczowe dla AIDS*. Rzeczpospolita z dnia 03.12.2008 r.
135. Piesik Lech. *Aktualności*. Gazeta Bankowa z dnia 22.12.2008 r.
136. *Podzielili się sercem*. Tygodnik Wałbrzyski z dnia 08.12.2008 r.
137. *Polacy i Niemcy dyskutowali o AIDS*. Gazeta Wyborcza - Szczecin z dnia 02.12.2008 r.
138. *Postępy postępu*. Najwyższy Czas z dnia 20.12.2008 r.
139. Postoła Aleksander. *Paranoja świata*. Wprost z dnia 01.12.2008 r.
140. Pratley Richard. *Zespół metaboliczny: wokół kontrowersji*. Medycyna po Dyplomie z dnia 01.12.2008 r.
141. *Preparaty wspomagające mózg*. Express Ilustrowany z dnia 18.12.2008 r.
142. *Puste krzesło laureata im. Sacharowa*. Twój Tydzień Wielkopolski z dnia 24.12.2008r.
143. *Przelamując ciszę*. Tygodnik Siedlecki z dnia 14.12.2008 r.
144. Przybył Anna. *Szwajcarzy chcą heroiny na receptę*. Polska z dnia 01.12.2008 r.
145. Przybylski Przemysław. *Sześć lat wśród trędowatych*. Express Bydgoski z dnia 24.12.2008 r.
146. Przybylski Przemysław. *Sześć lat wśród trędowatych*. Nowości z dnia 24.12.2008 r.
147. Raczek Tomasz. *Problem Placement*. Gazeta Współczesna z dnia 27.12.2008 r.
148. Reńca Sebastian. *Wszystko o HIV i AIDS*. Dziennik Zachodni - Sosnowiec z dnia 05.12.2008 r.
149. Rogodziński Arek. *Oni mają serce*. PARTY z dnia 15.12.2008 r.
150. Rosiak Dariusz. *Siedem słów (pod) różnych*. Rzeczpospolita z dnia 24.12.2008 r.
151. *Rosyjskie władze pogwałciły prawa człowieka*. Rzeczpospolita –Warszawa z dnia 23.12.2008 r.
152. *Rozdawali ulotki i prezerwatywy*. Polska – Gazeta Wrocławska z dnia 01.12.2008 r.
153. *Rudynek Grzegorz. Światowy Dzień Walki z AIDS*. Metro z dnia 01.12.2008 r.
154. Rybak Marcin. *Policja nie powstrzymała Kroloppa*. Polska z dnia 05.12.2008 r.
155. Rybak Marcin. *Policja nie powstrzymała Kroloppa*. Polska – Dziennik Bałtycki z dnia 05.12.2008 r.
156. Rybak Marcin. *Policja nie powstrzymała Kroloppa*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 05.12.2008 r.
157. Rydel Marta. *Jakie prawa ma osoba zakażona HIV i chora na AIDS*. Rzeczpospolita z dnia 01.12.2008 r.
158. *Rzecznik upomina się o Tybetańczyków*. Gazeta Wyborcza z dnia 27.12.2008 r.
159. Sandberg Britta. *Potwór też klient*. Forum z dnia 22.12.2008 r.
160. Sankowski Robert. *Dionne Warwick*. Gazeta Wyborcza z dnia 10.12.2008 r.
161. *Sarkozy ambasadorem*. Kurier Szczeciński z dnia 02.12.2008 r.
162. *Są świadomi i bezpieczniejsi*. Tygodnik Nowy z dnia 16.12.2008 r.

163. *Seks na kryzys*. Wprost z dnia 21.12.2008 r.
164. Sikorski Paweł. *Kronika*. Nowy Tygodnik Popularny z dnia 14.12.2008 r.
165. Smogulecka Agnieszka. *Poznański muzyk mógł zarażać HIV*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 03.12.2008 r.
166. Srogosz Krzysztof. *HIV eksploduje podczas Mistrzostw świata 2010*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 01.12.2008 r.
167. Stachnik Paweł. *Kalendarz pełen dni*. Dziennik Polski z dnia 06.12.2008 r.
168. Stevenson Mario. *Czy AIDS można wyleczyć?* Świat Nauki z dnia 01.12.2008 r.
169. Stobecki Henryk. *Seks za cztery kąty*. Nowiny Jeleniogórskie z dnia 16.12.2008 r.
170. *Strach się bać*. Kresy. Tygodnik Chełmski z dnia 15.12.2008 r.
171. *Strach się bać*. Łęczyński Tygodnik Powiatowy z dnia 15.12.2008 r.
172. Strassel Kimberley. *George W. Bush: Uważam, że sprostalem wyzwaniom kryzysu...* Dziennik z dnia 29.12.2008 r.
173. Stróżyk Małgorzata. *O AIDS mają uczyć kolegów*. Tygodnik Śremski z dnia 05.12.2008 r.
174. Stróżyk Małgorzata. *Swą wiedzę o AIDS i HIV mają dzielić się ze znajomymi*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 03.12.2008 r.
175. Szaruga Kinga. *Tolerancyjni nie tylko w... święta!* Cogito z dnia 09.12.2008 r.
176. Szawarska Weronika. *Królestwo wirusa*. Polityka z dnia 06.12.2008 r.
177. Szejner Magda. *Moda walczy z HIV*. Polska – Dziennik Łódzki z dnia 02.12.2008 r.
178. Szelestowska Krystyna. *Hillary szefem dyplomacji*. Trybuna z dnia 02.12.2008 r.
179. Szewczenko Agata. *Dzieci, które się nie śmieją*. Kurier Poranny z dnia 12.12.2008 r.
180. Szlachetka Małgorzata. *Uchroń swoje dziecko przed HIV*. Gazeta Wyborcza – Lublin z dnia 02.12.2008 r.
181. Szustak Ireneusz. *Gimnazjaliści wolą żyć godnie*. Echo Dnia – Radom z dnia 16.12.2008 r.
182. *Światowy Dzień AIDS*. Kurier Szczeciński z dnia 01.12.2008 r.
183. *Światowy Dzień Walki z AIDS*. Polska – Dziennik Łódzki z dnia 01.12.2008 r.
184. *Światowy Dzień Walki z AIDS po elbląsku*. Dziennik Elbląski z dnia 02.12.2008 r.
185. Świdarska Agnieszka. *Gdyby żył wśród nas*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 24.12.2008 r.
186. Świerczyńska Katarzyna, Klinger Klara. *HIV oznacza wykluczenie*. Dziennik z dnia 01.12.2008 r.
187. *Tego dnia...* Nowa Trybuna Opolska z dnia 01.12.2008 r.
188. *To i owo*. Tygodnik Nowy z dnia 09.12.2008 r.
189. Tomaszewska Katarzyna. *Kocham, choć nie urodziłam*. Dobre Rady z dnia 01.12.2008r.
190. *Trudna droga do zmiany klimatu*. Dziennik z dnia 11.12.2008 r.
191. Trzeciak Lech. *Nagrody nobla 2008 – fizjologia i medycyna*. Świat Nauki z dnia 01.12.2008 r.
192. Twardowska Anna. *Na badania HIV do Torunia*. Gazeta Wyborcza - Bydgoszcz z dnia 17.12.2008 r.
193. *U nas nie ma miejsca dla chorych na AIDS i z wirusem HIV?* Express Bydgoski z dnia 16.12.2008 r.
194. *Uczcili pamięć ofiar HIV*. Gazeta Pomorska z dnia 02.12.2008 r.
195. Urban Jerzy. *Zakochany stojak*. NIE z dnia 18.12.2008 r.
196. *W Koninie nie boją się HIV!*. Przegląd Koniński z dnia 09.12.2008 r.
197. Watkins David. *Wielkie wyzwania*. Świat Nauki z dnia 01.12.2008 r.
198. Wełnic Rajmund. *Z odsieczą Afryce*. Głos Koszaliński z dnia 01.12.2008 r.
199. Werner Małgorzata. *Po pierwsze kompetencje*. Dziennik z dnia 02.12.2008 r.
200. Widzyńska-Głowacka Iwona. *Rośnie liczba zachorowań na cukrzycę*. Gazeta Prawna z dnia 02.12.2008 r.

201. *Wiecznie dziewice*. Forum z dnia 15.12.2008 r.
202. *Wiedzy o HIV ma nauczyć szkoła*. Echo dnia – Radom z dnia 02.12.2008 r.
203. *Więcej wiedzy na temat zagrożeń*. Polska – Głos Wielkopolski z dnia 17.12.2008 r.
204. *Wojewódzkie wyróżnienie*. Gazeta Jarocińska z dnia 05.12.2008 r.
205. Wroniszewska Danuta *Daniela Cott – diament znaleziony w śmieciach*. Angora z dnia 28.12.2008 r..
206. Wroński Stefan. *Pomoc społeczna*. Echo Miasta- Warszawa z dnia 04.12.2008 r.
207. *Wróć bez HIV*. Kresy Tygodnik Chełmski z dnia 01.12.2008 r.
208. *Wróć bez HIV*. Leszczyński Tygodnik Powiatowy z dnia 01.12.2008 r.
209. *Wróć bez HIV*. Panorama Leszczyńska z dnia 18.12.2008 r.
210. *Wróć bez HIV*. Przegląd Kolski z dnia 09.12.2008 r.
211. *Wstążeczka ze zniczy zabłysła na Starym Rynku*. Gazeta Wyborcza- Bydgoszcz z dnia 02.12.2008 r.
212. *Wszystko dla zdrowia*. Dobre Rady z dnia 01.12.2008 r.
213. www.polskatimes.pl...Polska - Gazeta Wrocławska z dnia 02.12.2008 r.
214. Wyżyńska Dorota. *Anastazja R. i Zbynie – romans pary idealnej*. Gazeta Wyborcza – Warszawa z dnia 03.12.2008 r.
215. *Z czerwonymi wstążeczkami*. Przegląd Koniński z dnia 09.12.2008 r.
216. Zagórski Sławomir. *Co dalej z wirusem*. Gazeta Wyborcza z dnia 02.11.2008 r.
217. *Zapowiedzi*. Gazeta Wyborcza- Toruń z dnia 01.12.2008 r.
218. *Zaprosili nas w listopadzie*. Gazeta Farmaceutyczna z dnia 01.12.2008 r.
219. Zarzeczny Paweł. *Co wspólnego ma prysznic z Mundialem*. Polska z dnia 29.12.2008 r.
220. Zarzeczny Paweł. *Co wspólnego ma prysznic z mundialem*. Polska – Dziennik Bałtycki z dnia 29.12.2008 r.
221. Zarzeczny Paweł. *Co wspólnego ma prysznic z mundialem*. Polska – Dziennik Zachodni z dnia 29.12.2008 r.
222. Zarzeczny Paweł. *Co wspólnego ma prysznic z mundialem*. Polska – Gazeta Krakowska z dnia 29.12.2008 r.
223. Zarzeczny Paweł. *Co wspólnego ma prysznic z mundialem*. Polska – GazetaWrocławska z dnia 29.12.2008 r.
224. Zawadzka Katarzyna. *Czy uda się pokonać wirusa*. Polska – Dziennik Łódzki z dnia 06.12.2008 r.
225. *Ze słuchu*. Gazeta Współczesna z dnia 19.12.20008 r.
226. Zeniś Divna. *Czeka na depresję*. Angora z dnia 14.12.2008 r.
227. *Zdjęcie tygodnia*. Gazeta Wyborcza – Kraków z dnia 05.12.2008 r.
228. *Zrób test, miej pewność*. Gazeta Wyborcza- Kraków z dnia 02.12.2008 r.
229. Zuchowicz Katarzyna. *Geje źli na Obamę*. Życie Warszawy z dnia 19.20.2008 r.
230. Zuchowicz Katarzyna. *Homoseksualiści oburzeni na Obamę*. Rzeczpospolita z dnia 19.12.2008 r.
231. Zwolska Zofia. *Choroby wywoływane przez prątki niegruźlicze* Medycyna Praktyczna z dnia 01.12.2008 r.
232. *Żyj zdrowo*. Wiadomości Świdnickie z dnia 01.12.2008 r.